

VINTERSILDINNSIGENE 1966

Av
FINN DEVOLD

Fiskeridirektoratets Havforskningsinstitutt

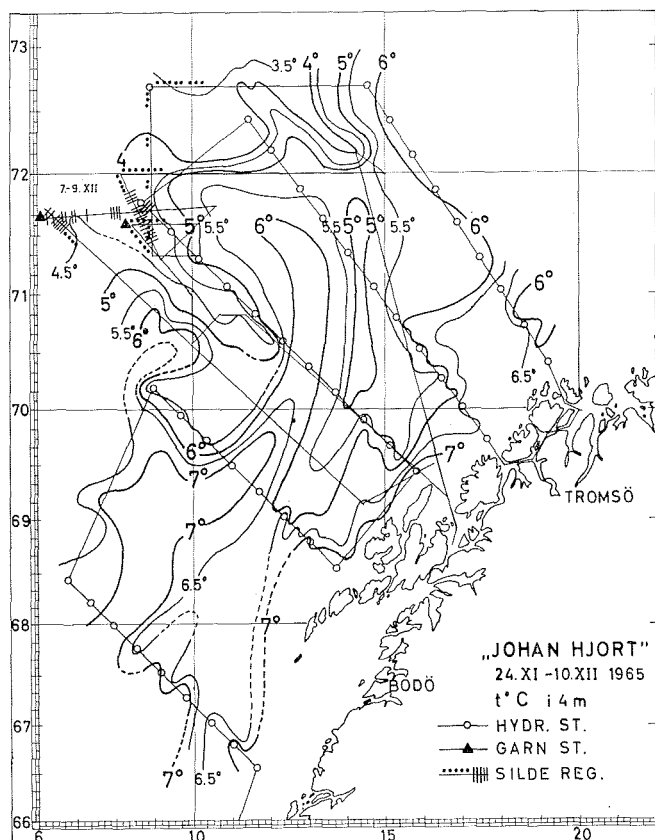

Fig. 1. Kurser og stasjonsnett, samt temperatur i 4 m og silderegistrering, 24. november—10. desember 1965.

Under planlegging av toktene som skulle belyse sildeinnsigene vintersildsesongen 1966, regnet en med to atskilte innsig. I likhet med tidligere år ble der planlagt et tokt i desember som skulle kartlegge den hydrografiske situasjon fra Møre og vestover til sildas samlingsområde øst for Island (se HARALDSVIK 1966). Videre skulle en med F/F «Johan Hjort» samtidig dekke området Træna—Torsvåg til ca. 200 mil av kysten med et nett av hydrografiske stasjoner, samt lokalisere silda i dette området.

En vil av fig. 1 se hvor de hydrografiske snitt er tatt, temperaturforholdene i 4 m dyp i området, samt de registrerte sildeforekomster.

Sammenlikner man dette kart med situasjonen i begynnelsen av august (DEVOLD 1965), vil man se at hele havområdet er vesentlig avkjølt, og at sildeforekomsten har forskjøvet seg sørover ca. 40—50 nautiske mil, men befant seg på samme lengdegrad. Silda holdt seg dypt hele døgnet, på ca. 200 m dyp om dagen, noe grunnere om natten. Prøver av silda ble brakt til Harstad, hvor der ble foretatt

en fettanalyse av prøven ved sildoljefabrikken Mercur, ved imøtekommenhet fra direktør Lundegaards side. Den viste 14 prosent fettinnhold. I begynnelsen av august var fettinnholdet i silda 26—29 prosent. Silda holdt seg i ro på dypt vann, og der var intet som tydet på at den foreløpig ville ta til med sin gytevandring mot kysten. Underretning om dette ble gitt direkte til sildesalgslagene, samt til fiskerne gjennom kringkasting og presse.

3. januar satte F/F «Johan Hjort» kurs nordover igjen fra Bergen for på ny å få kontakt med det nordlige vintersildinnsig. Av fig. 2 ser en skipets kurser, de hydrografiske stasjoner og isothermenes forløp svarende til temperaturen i 4 m dyp. Registrering av sildeforekomstene viser at der praktisk talt ikke har vært noen horisontal-bevegelse av sildestimene i den forløpne måned siden vi sist hadde kontakt med stimene. Stimene sto fremdeles i kaldt vann og i dybder omkring 200 m. Der var ingen tegn på at gytevandringen var begynt. Prøver av silda viste at gonadene vesentlig var i stadium 4, og fettprosenten var sunket til 11,8 %.

Den opprinnelige plan for sildeundersøkelsene gikk ut på at F/F «Johan Hjort» først skulle følge det nordlige sildeinnsig, mens et av Fiskeridirektora-

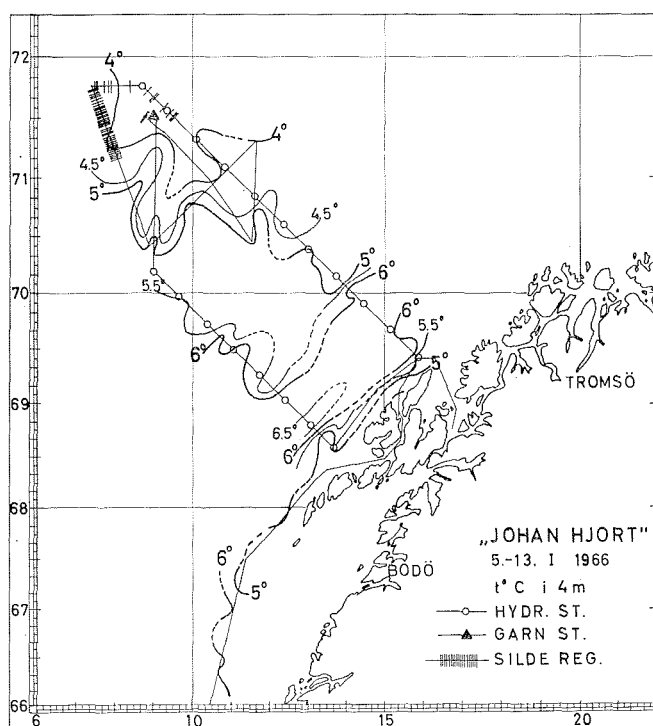

Fig. 2. Kurser og stasjonsnett, samt temperatur i 4 m og silderegistrering, 5.—13. januar 1966.

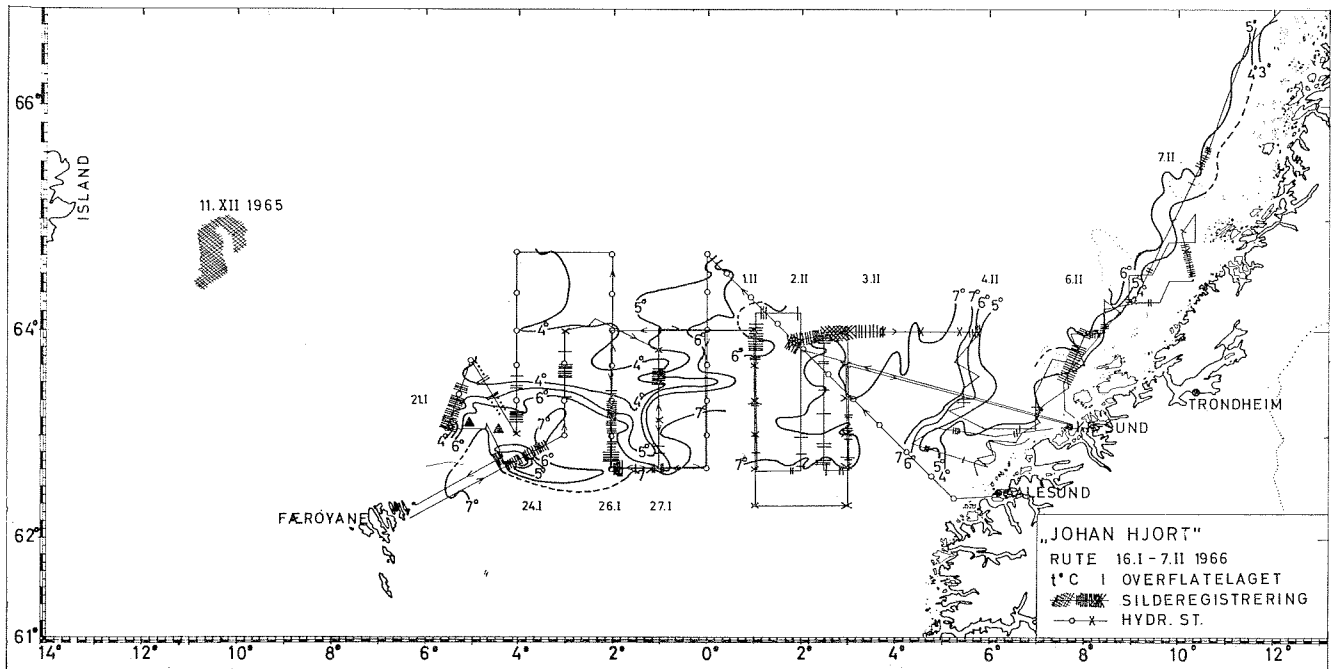

Fig. 3. Kurser og stasjonsnett, samt temperatur i 4 m og silde-registrering, 16. januar—7. februar 1966. Sildeforekomstenes østgrense til enhver tid, samt tid for observert temperatur langs korresponderende meridian er angitt med datoene.

tet leiet fartøy «Stålvard», med konsulent Vermund Dahl som toktleder, fra midten av januar skulle forsøke å få kontakt med det sørlige innsig. Da det nordlige innsig sannsynligvis ville komme senere enn ventet, ble planen forandret slik at «Stålvard» overtok vakholdet over det nordlige innsig, mens «Johan Hjort» fulgte det sørlige inn mot gytebankene.

Fig. 3 viser stasjonsnettet over det sørlige invasjonområdet (ringer på kartet angir hydrografiske stasjoner tatt på kurs vestover, kryss angir stasjon tatt når fartøyet arbeider seg østover). «Johan Hjorth» fikk kontakt med sildestimene 20. januar 4 grader vest, noe nordenfor 63. breddegrad. Østgrensen for silda var med andre ord ca. 150 kvartmil østenfor tilsvarende grense på samme dato i 1965. Til tross for at vannmassene silda måtte passere før den nådde fram til gytebankene var noe kaldere enn i 1965, kunne en regne med tidligere innsig enn under sesongen 1965, og underretning om at silda kunne ventes under land første dager av februar ble derfor sendt over skipets radio samme dag.

Selve innsiget foregikk noenlunde normalt. En ser av kartet at silda, etter å ha passert 2 grader vest, har bøyet nordover og hovedmengden følger 64-breddegraden fra ca. 2 grader øst til land. Noen stimer har imidlertid fortsatt med rett østlig kurs også østenfor 2 grader vest. Vi fant stimer på 3 grader vest i vann av lavere temperatur enn 4 grader. Vi må flere år tilbake for å finne lignende

observasjoner. De siste år har silda gått inn i varmt vann (ca. 6 grader C) på 8—10 grader vestlig lengde.

Etter at sildestimene kom inn over bankene, fordelte de seg over området fra Buagrunden og nordover med hovedmassen mellom Grip og Halten. Bankene ut for Sunnmøre var dekket med for kaldt vann og stimene søkte lengre nord, hvor temperaturforhol-

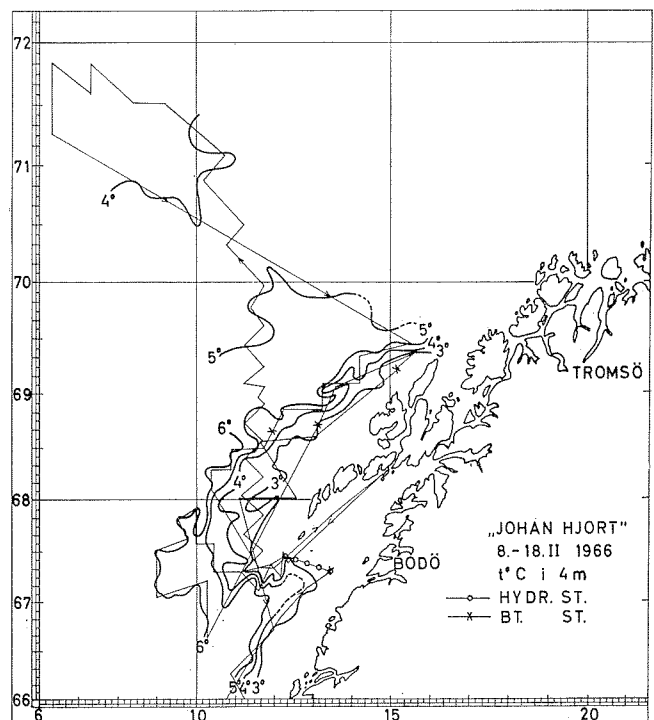

Fig. 4. Kurser og stasjonsnett, samt temperatur i 4 m, 8.—18. februar 1966.

dene var bedre, men også mellom Grip og Halten holdt silda seg 6—8 mil av kysten på grunn av det usedvanlig kalde kystvann.

7. februar hadde enkelte stimer nådd fram til Vikna- og Sklinnabanken. Det sørlige innsig og fordelingen av sildestimene var dermed klar på kystbankene. Det nordlige innsig ble imidlertid mer og mer et mysterium. «Stålvard» hadde enkelte positive meldingen av silderegistreringer, men registreringene artet seg som slør, og under vandring til gytefeltene er det temmelig kompakte stimer vi vanligvis registrerer silda i.

«Stålvard» fikk som oppgave å overta den videre meldetjeneste til fiskeflåten på det sørlige felt, mens F/F «Johan Hjort» gikk nordover for å undersøke det nordlige innsig.

Fig. 4 viser «Johan Hjort»s kurser i tiden 8.—18. februar, samt temperaturen i 4 m dyp. Fra Røst krysset vi først nordover til det området silda oppholdt seg i først i januar. Den hadde forlatt dette området. Vi undersøkte så i sørøstlig retning mot Andenes uten å finne drivverdige sildeforekomster. Vi undersøkte så langs eggene av Røstbanken og krysset selve banken flere ganger uten å finne sild. Undersøkelse av Vesterålsbankene ga også negativt resultat. Det sto da igjen å undersøke grenseområdet mellom det kalde kystvann vest for Røstbanken og inn mot Træna. Der var en mulighet for at silda holdt seg klar av det ualminnelig kalde vann som man hadde over Røstbanken og ytre Vestfjord, og havnet sør på Helgelandskysten, hvor temperaturforholdene var gunstigere. Vi undersøkte også denne mulighet og måtte helt sør til ca. 10 mil nordvest av Sklinna, før vi fikk kontakt med sildestimer 18. februar. Vi satte garnlenken, og prøver av silda viste over 10 prosent svær sild tilhørende 1950-årsklassen, som viser at silda må henføres til det sørlige innsig. Vi hadde på nordtur 7. februar kontakt med 8 vandrestimer omtrent i samme området, sildestimer som utvilsomt kom sørfra.

Hele det nordlige innsig var fremdeles et problem. F/F «G. O. Sars», som vi passerte på Sklinnabanken 21. februar, skulle nordover og foreta undersøkelser i forbindelse med skrei-innsiget til Lofoten. Den

ville også dekke hele det området hvor det nordlige sildeinnsig måtte komme. I stedet for igjen å gå nordover og drive parallell-undersøkelser med F/F «G. O. Sars», benyttet vi de siste dager av den tid F/F «Johan Hjort» var stillet til disposisjon for sildeundersøkelsene til å kartlegge det sørlige området, samt å søke etter eventuelle sildestimer sørover langs Vestlandet.

F/F «G. O. Sars» gikk nordover med havforsker Steinar Olsen som toktleder, og de kunne 24. februar rapportere at de hadde fått kontakt med typiske vandrestimer av sild i eggene mellom Anda og Andenes fyr. Lørdag 26. februar ble de første to fangster tatt i dette området.

KONKLUSJONER

Det sørlige innsig kom noe tidligere inn til kystbankene enn man ventet etter situasjonen først i desember å dømme. Underretning om dette ble gitt 21. januar i kringkastingens fiskerimeldinger. Den første vintersildfangst ble tatt av «Teigenes» ut for Aktivneset 31. januar. Fisket kunne begynne 70—120 mil av land på grunn av relativt gode værforhold. Grensen av gytebankene er Buagrunden—sørkant av Træna. Mengden av sild- og fangstutbyttet var i god overensstemmelse med prognosen.

Det nordlige innsig kom betydelig senere enn ventet, og årsaken til dette er sannsynligvis den svære avkjøling man har hatt i de vannmasser silda oppholdt seg i før og under gytevandringen. Årsaken til at vandrestimene ikke ble påvist av «Stålvard» og F/F «Johan Hjort» i siste halvpart av januar, er sannsynligvis det faktum at ingen av fartøyene undersøkte langt nok nord. Stimene har søkt inn mot land i retning av Malangen og derfra noenlunde fulgt eggene sørover. Det området som så vel «Stålvard» som F/F «Johan Hjort» har undersøkt ligger sønnenfor linjen Andenes mot nordvest.

LITTERATUR

- HARALDSVIK, S. 1966. Sildeundersøkelser i Norskehavet med F/F «G. O. Sars» 5.—17. desember 1965. *Fiskets Gang*, 52: 38.
- DEVOLD, F. 1965. Tokt med «G. O. Sars» til Nord-Norge 22. juli—14. august 1965. *Fiskets Gang*, 51: 614—616. *Fisken og Havet*, (3): 9—11.